

ด่วนที่สุด

ที่ มท ๐๓๐๗.๑/ ๖ ๑๕๕๐๙

กรมการปกครอง

ถนนอัษฎางค์ กทม. ๑๐๒๐๐

๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ชักซ้อมแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องการสืบสวนคดีอาญา จับกุม ค้น ยึดหรืออายัด และการควบคุมตัว
ผู้กระทำความผิดในอำนาจหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครอง

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องการสืบสวนคดีอาญา จับกุม ค้น ยึดหรืออายัดและการควบคุมตัว
ผู้กระทำความผิดในอำนาจหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครอง จำนวน ๑ ชุด

ด้วยปัจจุบันพนักงานฝ่ายปกครองทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคมีภารกิจปฏิบัติหน้าที่ในด้าน
การจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิด มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทาง
สังคมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด การพนัน การค้ามนุษย์ การตัดไม้และ
ทำลายทรัพยากรของชาติ การตรวจตราสถานบริการหรือสถานประกอบการที่เปิดให้บริการในลักษณะที่คล้าย
กับสถานบริการ รวมถึงการกำกับตรวจสอบสถานประกอบการในลักษณะอื่น ๆ ที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของ
พนักงานฝ่ายปกครอง ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวข้างต้น นอกจากพนักงานฝ่ายปกครองในตำแหน่งต่าง ๆ
จะอาศัยอำนาจตามกฎหมายเฉพาะที่กำหนดอำนาจหน้าที่ไว้แล้ว ยังต้องปฏิบัติตามหลักในประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดกรณีที่พนักงานฝ่ายปกครองปฏิบัติหน้าที่แล้วตกเป็นผู้ต้องหา
ในคดีอาญาหรือถูกฟ้องคดีอาญา

กรมการปกครอง จึงขอชักซ้อมแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องการสืบสวนคดีอาญา จับกุม ค้น ยึด
หรืออายัด และการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดในอำนาจหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครอง เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่
เป็นไปอย่างถูกต้องและสามารถอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนได้อย่างแท้จริง รายละเอียดปรากฏตาม
สิ่งที่ส่งมาด้วย ทั้งนี้ สำหรับการปฏิบัติในกรณีการสืบสวน การตรวจสอบ การตรวจค้น การจับกุมให้ถือปฏิบัติ ดังนี้

๑. การสืบสวน การตรวจสอบ การตรวจค้น การจับกุม ให้ปฏิบัติภายใต้ขอบเขตของกฎหมายและ
ต้องมีหลักฐานในการออกปฏิบัติการ เช่น รายงานการสืบสวน บันทึกการตรวจสอบ บันทึกการตรวจค้น หรือบันทึก
การจับกุม แล้วแต่กรณี และรายงานผู้บังคับบัญชาทราบด้วยทุกครั้ง กรณีมีหลักฐานที่สามารถดำเนินคดีผู้กระทำความ
ผิดได้ให้กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนตามกฎหมาย

๒. สำหรับกรณีการจับหรือการค้นตามหมายของศาลให้รายงานให้ศาลที่ออกหมายทราบด้วย
จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและถือปฏิบัติ พร้อมทั้งแจ้งอำเภอในพื้นที่ทราบและถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายธนาคม จงจิริ)

อธิบดีกรมการปกครอง

สำนักการสอบสวนและนิติการ

ส่วนการสอบสวนคดีอาญา

โทร./โทรสาร ๐ ๒๓๕๖ ๙๕๕๕

**แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องการสืบสวนคดีอาญา ฉบับที่ ๓๓ ยึดหรืออายัด และการควบคุมตัวผู้กระทำความผิด
ในอำนาจหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครอง**

หลักและวิธีการใช้อำนาจของพนักงานฝ่ายปกครองที่มีฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในการสืบสวนคดีอาญา

การสืบสวนคดีที่มีโทษทางอาญาเป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ด้วยการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น รวมไปถึงการรวบรวมพยานหลักฐานหลังจากที่มีเหตุเกิดขึ้นแล้ว ซึ่งเจ้าพนักงานตรวจรักษาองค์ประกอบความผิด และศึกษาข้อหาฐานความผิดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วน ดังนั้น กฎหมายจึงวางหลักให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจตรวจค้น จับกุม ยึดสิ่งของใดที่มีไว้ ได้มา ได้ใช้หรือสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำความผิดตามกฎหมาย แล้วไปร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ซึ่งในการปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายควรมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

ลำดับที่	อำนาจ	กระบวนการ/วิธีการปฏิบัติ		ระเบียบ/กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	หมายเหตุ
๑	สืบสวนคดีอาญา	ก่อนการจับกุม พนักงานฝ่ายปกครองมีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญาได้ โดยจะต้องทำการแสวงหาข้อเท็จจริง และหลักฐานต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่รายละเอียดที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นมาจากการร้องเรียนผ่านศูนย์ดำรงธรรม การร้องทุกข์/กล่าวโทษ ของประชาชน หรือจากการประสานผ่านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากนั้นทำสรุปรายงานสืบสวนเสนอผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาอนุญาตก่อนการดำเนินการต่อไป		ป.วิ.อ. ม.๒(๑๐), ม.๑๗	
๒	จับกุม	๑. ขณะจับกุม พนักงานฝ่ายปกครองฯ จะทำการจับกุมผู้กระทำความผิดคนใดนั้น จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่ขอพบขอตามอำนาจหน้าที่ตนเองรับผิดชอบเสมอ ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายพิเศษอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยการจับบุคคลใดนั้น จะต้องมีความจำเป็นหรือคำสั่งของศาล เท่านั้น เว้นแต่ เป็นไปตามกรณีดังต่อไปนี้ เช่น พบเห็นบุคคลซึ่งกำลังกระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น ประกอบกับการมีเครื่องมืออาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นที่อาจใช้ในการกระทำความผิดได้อยู่ต่อหน้าของเจ้าพนักงานขณะนั้น เป็นต้น		ป.วิ.อ. ม.๗๘, ๘๐,๘๓,๘๔,๘๕, ป.อ. ม.๓๒(๑) (๒)	
		๑.๑ การขอออกหมายจับ ๑. ผู้ร้องขอให้ออกหมายจับ ต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครองระดับปฏิบัติการขึ้นไปหรือมียศตั้งแต่ชนร้อยตำรวจตรีขึ้นไป			

	๒. ศาลที่จะออกหมาย ให้ร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจชำระคดีหรือศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่ที่จะทำการจับ ๓. รายละเอียดคำร้องและเอกสารประกอบ ๑) ต้องระบุชื่อตัว ชื่อสกุล รูปพรรณ อายุ อาชีพ หมายเลขประจำตัวประชาชนของผู้ที่จะถูกจับเท่าที่ทราบ ๒) ต้องระบุเหตุที่จะออกหมายจับ ตาม ป.วิ.อ. ม.๖๖ พร้อมทั้งสำเนาเอกสารซึ่งสนับสนุนเหตุแห่งการออกหมายจับ ๓) แบบแบบพิมพ์หมายจับที่กรอกข้อความครบถ้วนแล้วพร้อมสำเนา รวมทั้งเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น บันทึกคำร้องทุกข์กล่าวโทษ หนังสือมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ รายงานการสืบสวนและพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น มาท้ายคำร้อง ๔. การเสนอพยานหลักฐานในการขอให้ออกหมายจับ ๑) ผู้ร้องขอต้องเสนอพยานหลักฐานตามสมควรว่าผู้จะถูกจับน่าจะจะได้กระทำความผิดอาญา ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน ๓ ปี หรือน่าจะได้กระทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นจะหลบหนี หรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น ถ้าผู้จะถูกจับไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือไม่มาตามหมายเรียกหรือหมายนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ให้สันนิษฐานว่าผู้นั้นจะหลบหนี อันเป็นเหตุให้ขอออกหมายจับได้ โดยไม่ต้องคำนึงถึงอัตราโทษ ๒) การเสนอพยานหลักฐานต่อผู้พิพากษา ให้ผู้ร้องขอสอบถามหรือปฏิบัติตนและแถลงด้วยตนเอง รวมทั้งตอบคำถามของผู้พิพากษาเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้จากการสืบสวนสอบสวนหรือพยานหลักฐานที่สนับสนุนเหตุแห่งการขอออกหมายจับนั้น กรณีผู้รู้เห็นเหตุการณ์หรือได้ทราบข้อมูลอันเป็นเหตุแห่งการออกหมายจับ ควรรมาเบิกความต่อผู้พิพากษาด้วยตนเอง แต่หากไม่สามารถมาเบิกความได้ ผู้ร้องขออาจทำเป็นบันทึกถ้อยคำของบุคคลดังกล่าว โดยสอบถามว่าจะให้ถ้อยคำตามความเป็นจริงต่อหน้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ และพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่นี้แถลงถ้อยคำรับรองว่าได้มีการให้ถ้อยคำตรงตามบันทึก เสนอเป็นพยานหลักฐานประกอบคำเบิกความของผู้ร้องขอได้	ป.วิ.อ. ม.๕๙ , ข้อบังคับประธาน ศาลฎีกาฯ พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๘,๙,๑๐,๑๔ และ ๑๖	
--	---	---	--

	๑.๒ การเข้าทำการจับกุม พนักงานฝ่ายปกครองต้องแสดงตัวเป็นเจ้าพนักงานในขณะทำการจับกุมผู้กระทำความผิดทุกครั้ง และต้องปฏิบัติ ณ บริเวณสถานที่เกิดเหตุที่มีการจับกุมตามวิธีการ ดังนี้ ๑) ต้องแจ้งแก่ผู้ถูกจับว่าเขากำลังถูกจับ แล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนพร้อมด้วยผู้จับ ข้อควรระวัง การนำตัวผู้ถูกจับไปที่ว่าการอำเภอก่อนนั้น เป็นการนำตัวไปเพียงเพื่อจัดทำบันทึกการจับกุมเท่านั้น ๒) ต้องแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ ๓) ต้องแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับทราบ ๔) ต้องแจ้งสิทธิให้ผู้ถูกจับทราบทุกครั้ง โดยสิทธิตามกฎหมายของผู้ถูกจับ มีดังนี้ (๑) สิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ (๒) สิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ (๓) สิทธิที่จะแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุมที่สามารถดำเนินการได้โดยสะดวกและไม่เป็นการขัดขวางการจับหรือการควบคุมผู้ถูกจับหรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด รวมทั้งแจ้งให้ทราบถึงสถานที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก (๔) ถ้าบุคคลซึ่งจะถูกจับขัดขวางหรือจะขัดขวางการจับ หรือหลบหนีหรือพยายามจะหลบหนี ผู้ทำการจับมีอำนาจใช้วิธีหรือการป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งการจับกุมนั้น มีข้อควรระวัง อย่างทำเกินกว่าเหตุ มิเช่นนั้นจะเป็นเหตุให้เจ้าพนักงานผู้ถูกกล่าวหาว่าปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือเป็นความผิดทางอาญาอื่น ๆ ด้วย (๖) ในกรณีที่น่าจะเป็น เจ้าพนักงานผู้จับจะจัดการพยาบาลผู้ถูกจับเสียก่อนนำตัวไปส่งทำการพนักงานสอบสวนก็ได้		* เจ้าพนักงานผู้จับมีอำนาจค้นตัวผู้ถูกจับได้ โดยหากจะทำการยึดสิ่งของต่าง ๆ ที่อาจจะใช้เป็นพยานหลักฐาน เช่น สิ่งของที่มีไว้เป็นความผิด หรือได้มาจากกระทำความผิด ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดนั้นย่อมทำได้ แต่การค้นนั้นต้องทำโดยสุภาพ ถ้าค้นผู้หญิงต้องให้ผู้หญิงอื่นเป็นผู้ค้นเสมอ *
	๒. หลังการจับกุม ๒.๑ การจัดทำบันทึกการจับกุม เจ้าพนักงานผู้จับต้องทำบันทึกการจับกุมไว้ด้วยเสมอ โดยจะทำบันทึกการจับกุมในที่ที่เกิดเหตุหรือที่อื่นก็ได้ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม ซึ่งบันทึกการจับกุมนั้นควรบันทึกให้รายละเอียด ดังนี้ - สถานที่ทำบันทึกจับกุม	ป.วิ.อ. ม.๒ (๑๐) (๒๐) ม.๔,๑๑, ๑๒, ๘๓, ๘๔	

	- วัน เดือน ปี เวลาที่จับกุม - สถานที่จับกุม - ชื่อ-สกุล ของเจ้าพนักงานที่จับกุม - ชื่อ-สกุล และอายุของผู้ถูกจับ - รายละเอียดเกี่ยวกับของกลาง ตำแหน่งที่พบของกลาง - พฤติการณ์และการกระทำของผู้ถูกจับที่เป็นการกระทำความผิดประกอบองค์ประกอบความผิดอาญา - มีถ้อยคำที่ระบุถึงการแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบแล้วว่า เขาต้องถูกจับและต้องไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนพร้อมผู้จับ และผู้จับได้แจ้งสิทธิและข้อกล่าวหาแล้ว - ผู้ถูกจับให้ถ้อยคำไว้อย่างไรขณะทำการจับกุม ผู้ถูกจับมีลักษณะอาการกายอย่างไร - เหตุเกิดที่ไหน เมื่อใด การแสดงความสามารถหรือสุขภาพของผู้จับ - ต้องอ่านบันทึกการจับกุมให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องฟังแล้วรับรองว่าถูกต้อง - ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน - กรณีผู้ถูกจับไม่ยอมลงลายมือชื่อให้หมายเหตุไว้ หรือกรณีข้อความในบันทึกการจับกุมที่เขียนหรือพิมพ์ออกมาแล้ว มีผิดที่ผิด หน้ให้มีลายออกให้เพียงแต่ขีดฆ่าคำผิดนั้นแล้วเขียนใหม่ โดยเจ้าพนักงานหรือบุคคลผู้แก้ไขเช่นนี้ไม่ต้องลงนามยอมรับรองไว้ทั้งข้างกระตาดด้วย		** สามารถศึกษาตัวอย่างการทำบันทึกการจับกุมและเอกสารประกอบได้ที่เว็บไซต์สำนักงานสอบสวนคดีอาญา สำนักงานการสอบสวนและนิติการ หรือตาม QRCode นี้ **
	๒.๒ การดำเนินการกับของกลาง, แผนที่ที่เกิดเหตุและเอกสารอื่น ๆ ๑) เจ้าพนักงานผู้จับต้องจัดทำบัญชีของกลาง โดยให้ผู้ถูกจับลงลายมือชื่อรับรอง หากผู้ถูกจับไม่ยอมลงลายมือชื่อในบัญชีของกลางให้หมายเหตุไว้ - หากเป็นคดีเกี่ยวกับป่าไม้ ให้จัดทำบัญชีของกลางอื่นๆ แยกต่างหากจากบัญชีไม้ของกลาง อีก ๑ ฉบับ ให้ผู้ถูกจับลงลายมือชื่อรับรอง หากไม่ยอมให้หมายเหตุไว้ - กรณีเป็นคดีเกี่ยวกับการพนันของกลางที่จำเป็นจะต้องยึดไว้เป็นพยานหลักฐาน เช่น อุปกรณ์ในการเล่น และเงินสดหรือทรัพย์สินที่ใช้พนัน เป็นต้น - กรณีเป็นคดีเกี่ยวกับสถานบริการ ของกลางที่ต้องยึดไว้เป็นพยานหลักฐาน เช่น ใบเสร็จรับเงินค่าอาหาร สุรา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่น และทรัพย์สินหรือเงินค่าจ้างของพนักงานของสถานบริการที่พนักงานถูกค้า และสุราที่จำหน่ายให้กับลูกค้า เป็นต้น ๒) เจ้าพนักงานผู้จับอาจจัดทำแผนที่แสดงบริเวณที่เกิดเหตุขณะจับกุมผู้ถูกจับและให้ผู้ถูกจับลงลายมือชื่อรับรอง หากไม่ยอมลงลายมือชื่อให้หมายเหตุไว้		

		๒.๓ การส่งตัวผู้ถูกจับให้แก่นักงานสอบสวน นำตัวผู้ถูกจับไปส่งยังที่ทำการของพนักงานสอบสวน โดยเจ้าพนักงานผู้จับกุมมอบตัวผู้ถูกจับพร้อมของกลางและสิ่งมอบบันทึกการจับกุมให้กับพนักงานสอบสวนเพื่อลงประจำวันเกี่ยวกับคดี (ปจว.) และลงลายมือชื่อผู้จับกุมหรือผู้แจ้งใน ปจว. เพื่อเป็นหลักฐานว่าได้มีการร้องทุกข์กล่าวโทษ		
๓	การค้น	๑. การค้น สามารถแบ่งเป็น ๒ กรณี ดังนี้ ๑.๑ มีการจับกุมเกิดขึ้นแล้วจึงทำการตรวจค้นตัวผู้ถูกจับ เพื่อหาพยานหลักฐานและมีอำนาจยึดสิ่งของต่าง ๆ ที่ใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่การค้นนั้นจำกัดต้องทำโดยสุภาพ ถ้าจะค้นผู้หญิงต้องให้หญิงอื่นเป็นผู้ค้นเสมอ หากพบของกลางต่าง ๆ ให้บันทึกเป็นของกลางเพื่อดำเนินคดีด้วย ๑.๒ มีเหตุให้ทำการค้นเกิดขึ้นแล้วนำไปสู่การจับกุม โดยแบ่งการปฏิบัติได้อีก ๒ ลักษณะ คือ ๑) การค้นในที่สาธารณะสถาน โดยหลักห้ามมิให้ทำการค้นบุคคลใดในที่สาธารณะสถาน เว้นแต่ มีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของในครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิดหรือซึ่งมีไว้เป็นความผิด ๒) การค้นในที่รโหฐาน ๒.๑) ต้องมีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล ผู้ร้องขอการขอหมายค้น ผู้ขอต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครอง ซึ่งมีอำนาจและหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา ดังแสดงต่อบัญชีการขึ้นไป กรณีตำรวจต้องมียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีขึ้นไป ๒.๒) ศาลที่จะออกหมาย ยื่นคำร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่ที่จะทำการค้น ๒.๓) คำร้องขอให้ศาลออกหมายค้น ต้องมีรายละเอียดและเอกสารประกอบ ดังนี้ (๑) ต้องระบุลักษณะสิ่งของที่ต้องการหาและยึด หรือชื่อตัว ชื่อสกุล รูปพรรณ อายุ ของบุคคลที่ต้องการหาและสถานที่ที่จะค้น ระบุบ้านเลขที่ ชื่อตัว ชื่อสกุล และสถานะของเจ้าของหรือผู้ครอบครองเท่าที่ทราบ หากไม่สามารถระบุบ้านเลขที่หรือชื่อตัว ให้ทำแผนที่ของสถานที่ที่จะค้น และระบุวันใกล้เคียงแทน (๒) ต้องระบุเหตุที่จะออกหมายค้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๖๙ พร้อมสำเนาเอกสารซึ่งสนับสนุนเหตุแห่งการออกหมายค้น	ป.วิ.อ. ม.๘๕,๙๒,๙๓	*กรณีเป็นการตรวจค้นบุคคลโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ตามบัตร ป.ส. ที่ออกตามอำนาจใน พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ หรือ บัตร ป.๒ ที่ออกตามอำนาจใน พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้อาศัยอำนาจตามกฎหมายนั้น จำต้องปฏิบัติโดยเคร่งครัดเพื่อระมัดระวังไม่ให้กระทบถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดด้วย *

	(๓) แผนแบบพิมพ์พิมพ์หมายค้นที่กรอกข้อความครบถ้วนแล้วพร้อมสำเนา รวมทั้งเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น บันทึกคำร้องทุกข์กล่าวโทษ หนังสือมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ ฯลฯ มาทำคำร้องขอไม่ว่าจะเป็น บันทึกการสืบสวน หนังสือร้องเรียนต่างๆ รายงานการสืบสวน แผนประกอบารสืบสวน และพยานหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น โดยคำร้องขอให้ศาลออกหมายค้น ผู้ร้องต้องเสนอพยานหลักฐานที่น่าเชื่อว่าบุคคลหรือสิ่งของที่ค้นหาอยู่เป็นสถานที่ที่จะค้น กรณีค้นหาสิ่งของ ๑. สิ่งของนั้นจะต้องเป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวน ได้ส่วนมูลฟ้อง หรือพิจารณา ๒. สิ่งของนั้นมีเหตุเป็นความผิด หรือได้มาโดยผิดกฎหมายหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าต้องจะใช้ในการกระทำความผิด ๓. เป็นสิ่งของซึ่งต้องยึดหรือริบตามคำพิพากษาหรือตามคำสั่งศาลในกรณีที่จะพบหรือจะยึดโดยวิธีอื่นไม่ได้แล้ว กรณีค้นหาบุคคล ๑. บุคคลนั้นถูกหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ๒. มีหมายให้จับบุคคลนั้น การเสนอพยานหลักฐานในการขอออกหมายค้นต่อผู้พิพากษา ให้ผู้ร้องขอสอบถามหรือปฏิญาณตนและแถลงด้วยตนเอง รวมทั้งตอบคำถามของผู้พิพากษาเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้จากการสืบสวนสอบสวนหรือพยานหลักฐานที่สนับสนุนถึงเหตุแห่งการขอออกหมายค้นนั้น กรณีผู้รู้เห็นเหตุการณ์ หรือทราบข้อมูลซึ่งเป็นเหตุแห่งการออกหมายค้น ควรมาเบิกความต่อผู้พิพากษาด้วยตนเอง แต่หากไม่สามารถมาเบิกความได้ ผู้ร้องขออาจทำเป็นบันทึกถ้อยคำของบุคคลดังกล่าวที่ได้สอบถามตนว่าจะให้ถ้อยคำตามความเป็นจริง ต่อหน้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ และพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในนี้แต่ลงลายมือชื่อรับรองว่าได้ให้การให้ถ้อยคำตรงตามบันทึก เสนอเป็นพยานหลักฐานประกอบคำเบิกความของผู้ร้องขอก็ได้ ๒. กรณีข้อยกเว้น ให้ตรวจค้นโดยไม่หมายค้น ดังนี้ ๑. เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยมาจากข้างในที่หรือมีเสียงหรือพฤติการณ์อันแสดงให้เห็นว่ามีเหตุร้ายเกิดขึ้นในที่หรือฐานนั้น ๒. เมื่อบุคคลซึ่งได้กระทำความผิดซึ่งหน้ากระทำความผิดในที่หรือฐาน	* รถยนต์ไม่ใช่ทรัพย์สินที่สามารถตรวจค้นได้โดยไม่ต้องใช้หมายค้น เนื่องจากคำที่บัญญัติในกฎหมายได้ใช้คำว่า “ทรัพย์สิน” หมายถึง สถานะที่หรือที่ตั้ง ซึ่งเคลื่อนย้ายไม่ได้ แต่รถยนต์เคลื่อนที่ได้ จึงไม่ใช่ทรัพย์สิน **
--	--	---

	๓. เมื่อบุคคลซึ่งได้กระทำความผิดซึ่งหน้าขณะถูกไล่จับหนีเข้าไปหรือมีเหตุอันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าได้เข้าไปผูกซ่อนตัวอยู่ในที่หรือที่นั้น ๔. เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิดหรือได้ใช้หรือมีไว้เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิดหรืออาจเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิดได้ซ่อนหรืออยู่ในที่นั้น ประกอบจะต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่า หากเน้นเข้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน ๕. เมื่อที่หรือที่นั้นนั้นผู้จะถูกจับเป็นเจ้าบ้าน และการจับนั้นมีหมายจับหรือจับการมีความผิดซึ่งหน้าการใช้ อำนาจตาม ๔ ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้ค้นส่งมอบสำเนาบันทึกการตรวจค้นและบัญชีทรัพย์สินที่ได้จากการตรวจค้นรวมทั้งจัดทำบันทึกแสดงเหตุผลที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้เป็นหนังสือให้ผู้ครอบครองสถานที่ที่ถูกตรวจค้น แต่ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้น ให้ส่งมอบหนังสือดังกล่าวแก่บุคคลเช่นว่านั้นในทันทีที่กระทำได้ และรับรายงานเหตุผลและผลการตรวจค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป ๓. ขั้นตอนวิธีปฏิบัติการตรวจค้น ๑. กรณีค้นโดยมีหมายเจ้าพนักงานผู้สืบข้อในหมายค้นหรือผู้รักษาราชการแทน ซึ่งต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครองตั้งแต่ระดับสามหรือตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีขึ้นไปเท่านั้น มีอำนาจเป็นหัวหน้าไปจัดการค้นให้เป็นไปตามหมายค้นนั้น ๒. พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ทำการค้นต้องแต่งเครื่องแบบ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นซึ่งต้องแสดงนาม ตำแหน่งและบัตรประจำตัว ๓. การตรวจค้นจะต้องปฏิบัติตามด้วยความสุภาพ โดยคำนึงถึงสถานภาพของแต่ละบุคคลและให้กระทำการอย่างเหมาะสม หากจำเป็นต้องตรวจค้นตัวบุคคลหากผู้ถูกตรวจค้นเป็นผู้หญิงต้องให้ผู้หญิงด้วยกันเป็นผู้ตรวจค้น ๔. การค้นต้องกระทำระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตก (เวลากลางวัน) มีข้อยกเว้นเมื่อลงมือค้นแต่ในเวลากลางวัน ถ้ายังไม่เสร็จจะค้นต่อไปในเวลากลางคืนก็ได้ ๕. กรณีมีหมายค้นให้แจ้งข้อความในหมายแก่ผู้เกี่ยวข้องทราบและบันทึกไว้ในหมาย ๖. ก่อนลงมือตรวจค้นให้เจ้าพนักงานผู้จะทำหน้าที่ตรวจค้นทุกคนแสดงความเป็นสุจริตเสียก่อนแล้วจึงลงมือค้นต่อหน้าผู้ครอบครองสถานที่นั้นหรือหากหากบุคคลดังกล่าวไม่พบได้ ก็ให้ค้นต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนซึ่งเจ้าพนักงานได้ขอเข้ามาเป็นพยาน เมื่อเสร็จแล้วให้แสดงความเป็นสุจริตอีกครั้ง	
--	---	--

		๗. ให้เจ้าพนักงานซึ่งทำการตรวจค้นในพื้นฐานสิ่งเจ้าของหรือคนที่อยู่ในนั้น หรือผู้รักหาสถานที่ซึ่งจะตรวจค้น ยอมให้เข้าไปโดยมิหวงห้าม อีกทั้งให้ความสะดวกตามสมควรทุกประการในอันที่จะจัดการตรวจค้นนั้น ถ้าบุคคลดังกล่าวข้างต้นไม่ยอมให้เข้าไปให้เจ้าพนักงานชี้แจงเหตุผลความจำเป็นก่อน ถ้ายังไม่ยอมอีก เจ้าพนักงานมีอำนาจใช้กำลังเข้าไป ในกรณีจำเป็นจะเปิดหรือทำลาย ประตูบ้าน ประตูเรือน หน้าต่าง รั้วหรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่น ๆ ทำนองเดียวกัน ๘. ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลซึ่งอยู่ในที่ซึ่งค้นหรือถูกค้นจะขัดขวางถึงกับทำให้การค้นไร้ผล เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจเอาตัวผู้ค้นกุมไว้หรืออยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงานในขณะทำการค้นเท่าที่จำเป็น เพื่อมิให้ขัดขวางถึงกับทำให้การค้นนั้นไร้ผล ๙. สิ่งของซึ่งยึดได้ในการค้น ให้หรือหรือบรรจุหีบห่อตราไว้หรือทำเครื่องหมายไว้เป็นสำคัญ ๑๐. สิ่งของใดที่ยึดได้ต้องให้ผู้ครอบครองสถานที่ บุคคลในครอบครองหรือพยานดูเพื่อรับรองว่าถูกต้อง ถ้าบุคคลดังกล่าวนี้รับรองหรือไม่รับรองก็ให้บันทึกไว้ ๑๑. จัดทำบันทึกการตรวจค้นและบัญชีสิ่งของนั้นแล้วอ่านให้ผู้ครอบครองสถานที่ บุคคลในครอบครองหรือพยานฟังแล้วแต่กรณี แล้วให้ผู้ผู้นั้นลงลายมือชื่อรับรองไว้ หากไม่รับรองก็บันทึกไว้ ๑๒. การตรวจค้นโดยมีหมายค้น เมื่อพบการกระทำความผิดซึ่งหน้า เจ้าพนักงานมีอำนาจจับกุมได้เลยถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าโดยไม่ต้องขอหมายจับอีกแต่อย่างใด ในส่วนขั้นตอนการจับกุม แจ้งข้อหาแจ้งสิทธิ บันทึกการจับกุม และการปฏิบัติต่อผู้ถูกจับปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนการจับกุม ซึ่งอาจจะทำการบันทึกตรวจค้นและจับกุม ในฉบับเดียวกันก็ได้และมอบสำเนาบันทึกการตรวจค้นจับกุมให้ผู้ตรวจค้นจับกุม จำนวน ๑ ฉบับ ๑๓. เมื่อส่งบันทึกการตรวจค้นจับกุม ผู้ต้องหาและของกลางแก่พนักงานสอบสวนแล้วให้รายงานผลการตรวจค้นให้ศาลทราบโดยเร็วแต่ต้องไม่เกินกว่า ๑๕ วัน กรณีการตรวจค้นแล้วไม่พบสิ่งผิดกฎหมายก็ให้จัดทำบันทึกการตรวจค้นไว้เป็นหลักฐานและรายงานศาลทราบเช่นกัน		
๔	การยึดและอายัด	ขั้นตอนวิธีปฏิบัติในการยึด/อายัด ๑. สิ่งของซึ่งยึดได้ในการค้น ให้หรือหรือบรรจุหีบห่อตราไว้ หรือให้ทำเครื่องหมายไว้เป็นสำคัญ ๒. ให้เจ้าพนักงานผู้ค้นบันทึกรายละเอียดแห่งการค้นและสิ่งของที่ค้นได้นั้นต้องทำบัญชีรายละเอียดไว้ ๓. บันทึกการการค้นและบัญชีสิ่งของนั้น ให้อ่านให้ผู้ครอบครองสถานที่บุคคลในครอบครองผู้ต้องหา	ป.วิ.อ. ม.๑๐๒, ๑๐๓, ๑๐๔	

	จำเลย ผู้แทนหรือพยานฟังแล้วแต่กรณี แล้วให้ผู้มีมูลสงสัยหรือรับรองไว้ ๔. เจ้าพนักงานที่ตนโดยมีหมาย ต้องรับส่งบันทึกและบัญชี พร้อมด้วยสิ่งของที่ยึดมาถ้าพอจะส่งได้ไปยังผู้ออกหมายหรือเจ้าพนักงานอื่นตามที่กำหนดไว้ในหมาย ในกรณีที่ดินโดยไม่มีหมายโดยเจ้าพนักงานอื่น ซึ่งไม่ใช้พนักงานสอบสวนให้ส่งบันทึก บัญชีและสิ่งของไปยังพนักงานสอบสวน หรือเจ้าพนักงานอื่นใดซึ่งต้องการสิ่งของเหล่านั้น		
๕	การควบคุมตัวผู้ถูกจับกุม ขั้นตอนวิธีปฏิบัติในการควบคุมตัวผู้ถูกจับ การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การควบคุมตัวผู้ถูกจับของเจ้าพนักงานตั้งแต่ ๒ ขั้นตอน คือ ๑. การควบคุมตัวในขั้นตอนการจับกุม โดยเจ้าหน้าที่ผู้จับนั้นมีอำนาจควบคุมตัวผู้ถูกจับนับแต่เวลาที่จับกุม มาจนกระทั่งนำตัวผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน ข้อควรระวัง การนำตัวผู้ถูกจับไปทำการกักขังก่อนนั้น เป็นการนำตัวไปเพียงเพื่อจัดทำบันทึกการจับกุมเท่านั้น ๒. การควบคุมตัวในขั้นตอนหลังจากถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้จับส่งตัวผู้ถูกจับให้กับพนักงานสอบสวนแล้วถือว่าหมดอำนาจในการควบคุมตัวแล้ว การควบคุมตัวต่อจากนั้นเป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนซึ่งมีอำนาจควบคุมตัวได้ไม่เกิน ๔๘ ชั่วโมง ในกรณีความผิดลหุโทษมีอำนาจควบคุมตัวผู้ถูกจับได้เท่าที่ตามกฎหมายกำหนด และเท่าที่รู้ว่าเป็นใครและถานที่อยู่แล้วปล่อยตัวไป	ป.วิ.อ. ม.๔๓,๔๗	** การควบคุมตัวผู้ถูกจับตาม ป.วิ.อ. ม.๔๗ ให้เริ่มนับเวลาควบคุมตั้งแต่เวลาที่ผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ** (ฎีกา ๙๔๔/๒๕๒๙)